

Mit éreznek a hallgatók ?

A tanfolyam alatt minden hallgatónak egy levelet kellett írni haza lelkészének. Olyan értelemben beszélgettünk aztán velük, hogy miután elválnak egymástól s ki ki a maga otthonába kerül vissza, legalább egyik itt szerzett barátjának írjon levelet. Az volt a szándékunk ezzel, hogy ismeretszerzésen túl, élmények áldott tapasztalása mellett meleg, tiszta barátság is szövődjék lelkükben s a szűk hazájukon kívül már most legyenek kedves, jó ismerőseik. Az unitárius, magyar közösség helyes kiépítésének bensőséges útja ez.

Mikor aztán búcsuzkodni eljöttek hozzám, mikor már hazakészülőben voltak, közülük egyik jelentette, hogy megérkezése után megírja nekem, hogy miként utazott s hogy találta az otthoniakat. E bejelentést a magam részéről olyan látható örömmel igyekeztem fogadni, hogy a még jelenlevők félreérthetetlenül észrevették, hogy igen jól esne nekem, ha mások is hasonlóan cselekednének.

Úgy látszik, hogy ez a beszélgetés termékenyen hatott lelkükre, mert elutazásuk után egymásután érkeztek a kedves, őszinte, egyszerű, de mély érzéssel teljes levelek. Nem fontos ezúttal, hogy ki írt hamarabb, ki írt hosszabban, vagy rövidebben. Az se fontos, hogy ki fogalmazott jobban, vagy ügyelt gondosabban a külalakra, vagy a helyes írásra. Mindenekfelett a megnyilatkozó lelkek összhangzó érzése és hangulata érdekelt. A maga szavaival és gondolataival egy-két mondatban hosszabb, vagy rövidebb levele rendjén mindenik kifejezte azt, hogy mi maradt meg benne a kolozsvári napokból. Mindenik levélben az ifjú hálás gondolatai érkeznek hozzánk s aki velük volt, aki megismerte őket, aki megszerette őket, papírra vetett soraikon keresztül látta kipirult, egészséges arcukat, értelmes tekintetüket s megnemesedett, eszmélő lelküknek érezte a valláshoz és a fajtához való törhetetlen ragaszkodását. Nehéz volt e nap-nap után érkező bizonyágtevő leveleket megindulás nélkül olvasni és egymásra rakni s ugyanakkor boldogan nem érezni azt, hogy mindnyájunk fáradozása és sokak áldozata nem volt hiábavaló.

Itt vannak előttem a levelek, amikor elolvastam azokat, mindenikben aláhúztam azt a két-három sort, mely boldog

vallomást, hálás visszaemlékezést, soha el nem mosódó élményt és tapasztalatot tükröz. Megpróbálok néhány ilyen levélből szószerinti idézeteket felsorolni, hogy az ifjak lelkén keresztül is készítsük el tanfolyamunk szellemi mérlegét.

„Mindíg eszemben van és el sem felejttem soha azokat a szép dolgokat és előadásokat, amikben részesültünk, örök emlékezetünkben fogjuk tartani. És nagyon meghatott az Istentiszteleten tartott prédikáció, hogy új szántást szántunk a régi rögökön, hát a jó Isten segedelmével arra is törekszünk, hogy hasznára lehessünk az ezer éves magyar hazánknak és a sokat szenvedett unitárius egyházunknak...“ De lássuk a többit... „Mikor hétfőn reggel kimentünk az állomásra, mindnyájan boldogok voltunk, hogy haza utazhatunk, de mégis mindnyájunkat valami rossz érzés fogott, hogy ott kell hagyjuk azt a helyet, ahol annyi szeretettel fogadtak és gondoskodtak rólunk; az ott létünk alatt mindnyájunk életében egy olyan szoros kapocs képződött a falu és a város között, amely összekapcsolja a falusi és városi magyarság életét...“ Vagy: „Szerencsésen hazaérkeztem a falumba III. 10-én azzal a boldog tudattal, hogy Isten és a szüleimen kívül még mások is vannak, akik az én sorsomról, művelődésemről és tanulásomról gondolkoznak és gondoskodnak is...“ Egy fiú, akit másokkal együtt, külön anyagiakkal is támogattunk, így ír: „Édes szüleim háláját és köszönetét tolmácsolom e szerény sorokban, hogy nekem minden szellemi és anyagi hiányomat oly lelkiismeretesen kárpótolta. Nagyon szépen megkérem a dékán urat, hogy üdvözlétemet szíveskedjék közölni a méltóságos Püspök úrral, a tanár urakkal és a teologus urakkal.“ Ez utóbbi köszönetnyilvánítást általában minden levélben megtaláljuk. — Lássunk még egynehányat: „A tiszteletes úrnak beszámoltam mindenről. Nagyon meg van elégedve a tanfolyamon szerzett ismereteimmel...“ „Az ott töltött kedves idő örökké az emlékezetembe fog maradni...“ „Én még mindig Kolozsvárra gondolok és azt hiszem, hogy nem is fogom elfelejteni, amíg élek...“ „Nem tudom elmulasztani, hogy egy pár szóval meg ne köszönjem azt a sok jószágot és azt a meleg testvéri szeretetet, amelyet velünk, a tanfolyam hallgatóival szemben tanúsítottak... most úgy érzem, mintha csak egy átlómlátás lett volna...“ „Örökké hálás érzésekkel gondolok

vissza azokra, akik velünk olyan jó akarattal foglalkoztak...“
„Igérem, hogy nem leszek hálátlan. Hitemhez, egyházamhoz mindig hűséggel és szeretettel ragaszkodom...“ „Annyi szé-
kely ifjú találta meg azt a tudást, amit eddig nem tudott...“
„E rövid idő alatt annyit látam, tanultam, hogy nem is tudom
felbecsülni annak az értékét. Ha nem lett volna a tanfolyam,
olyan dolgoktól maradtunk volna el, amit egész életünkön át
talán sohasem láthattunk volna meg. E tanfolyam alatt meg-
ismerkedtünk az iparos emberek életével is és láttuk, hogy
ezek az emberek is éppen úgy, mint mi, egy célért küzdenek
és ez a cél a mi drága magyar hazánk. Tapasztaltam azt is,
hogy bárhová mentiünk, mindenütt olyan nagy szeretettel fo-
gadtak, melyre nem is számítottam... amit még tanultunk
egy-egy tantárgyaktól, azt most elismértük s még bővült is,
mert sok mindent hallottam, amiről eddig keveset, vagy egy-
általán nem tudtam. Amiket láttam és tanultam, lehetőségem
szerint igyekszem meg is tartani, hogy az életben hasznát ve-
hessem...“ írja egyik legértelmesebb fiúnk, az érkezett leve-
lek között a leghosszabbikban. Nagyszerű vallomás ez s így
folytathatnám tovább, azonban ismétlésekbe bocsátkoznék.

Nekünk, akik szerény munkásai voltunk a népnevelés ez
újszerű gondolatának, senki gratulációja, senki elismerése és
helyeslése nem ért annyit, mint ezek a közvetlen tiszta hangok.
Érdeemes volt... és érdemes lesz mindig minden időben unitá-
rius magyar népünk felemelkedéséért dolgozni.

Dr. Abrudbányai János.

KÜLÖNFÉLÉK.

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG 1942. március 22-én az unitárius kollégium dísztermében nagyszerű felolvasó ülést tartott. Az érdeklődő katonai és polgári intelligencia zsúfolásig megtöltötte a dísztermet. Dr. *Ferenczy Géza*, az Unitárius Irodalmi Társaság nagyrabecsült elnöke a közlekedési nehézségek miatt nem jelenhetett meg az ülésen s ezért *Kelemen Lajos* alelnök tartotta az elnöki megnyitót, melynek keretében meleg szeretettel üdvözölte a nagy unitárius író- és költő püspökök méltó utódát, *Józan Miklós* püspököt, aki már régen érdemesítette magát arra, hogy az Unitárius Irodalmi Társaságnak tagja legyen, de a román impérium által teremtett helyzet miatt csak most van alkalma székfoglalóját megtartani. Ezután *Józan Miklós*, az Unitárius Irodalmi Társaság *tiszteletbeli elnöke* a) „Óda. Székelykeresztúr.“ b) „Kelet népe“ címen tartotta meg székfoglalóját. Szerencsésnek tartjuk a gondolatot, hogy *Józan Miklós* püspök úr, mint költő is bemutatkozott a kolozsvári nagyközönségnek. Ezt követte *Bíró János* rendes tag székfoglalója: „Isten kegyerén“ (novella) címen. Majd *B. szentgericei Jakab Irén*, a kiváló operaénekesnő: a) *Józan Miklós*: Vándorfelhők (regős ének), b) *Bertha István—Kovács Gyula*: Sír a szellő, hullámzik a Balaton, c) *Hubay—Szabolcska*: Minek turbékoltok című műdalokat énekelte tökéletes zenei tudással *P. Szentmártoni Kálmánné* művészi zongorakíséretével. A nagyszámú közönség tapsviharban ünnepelte az összes szereplőket. Majd *Kelemen Lajos* üdvözlő szavak kíséretében átadta *Bíró János*nak az Unitárius Irodalmi Társaság díszes oklevelét. A lelkes, szép magyar ünneppé emelkedett felolvasó ülés a *Himnusz* éneklésével ért véget.

AZ EGYETEMES UNITÁRIUS LELKÉSZKÖR 1942. április hó 29-én, szerdán délelőtt 12 órakor, Budapesten, az uni-